

Савка Оксана,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Вільчинська Тетяна Пилипівна

ОНІМНИЙ ПРОСТІР РОМАНУ ВАЛЕРІЯ ПУЗІКА «МИСЛИВЦІ ЗА ЩАСТЯМ»

Антропоніми, як невід'ємна частина мовної та культурної спадщини, відіграють важливу роль у відображенні історії, традицій та менталітету народу. Імена та прізвища, що є основними складовими антропонімічної системи, не лише ідентифікують особу, але й несуть у собі інформацію про її походження, соціальний статус, родинні зв'язки та культурні впливи.

Сучасні антропонімічні дослідження, як зазначав В. Калінкін, вимагають комплексного підходу, що враховує лінгвістичні, історичні, соціокультурні та літературні аспекти. Адже, як влучно підмітив Л. Белей, «власні імена, хоча їх не експонують у музеях, не продають на аукціонах, ними не хизуються новоявлені шанувальники та колекціонери старовини, є визначним і неоцінним набутком духовної культури українців» [1, с. 123].

У цьому художньому творі вибір імені чи прізвища ніколи не є випадковим. Він відображає історичні події, культурні традиції, релігійні вірування та соціальні зміни. У контексті сучасного твору "Мисливці за щастям" цей вибір стає особливо важливим, адже автор свідомо використовує антропоніми для створення образів персонажів, розкриття їхнього характеру та соціального статусу. Окрім того, антропоніми можуть слугувати для відображення авторської позиції та формування певних ідейних концепцій.

Оніми в літературі є важливою складовою мовної картини світу, що охоплює дослідження всіх видів власних назв у художніх текстах. Теоретичну базу для вивчення літературних онімів сформували такі науковці, як В. М. Калінкін, Ю. О. Карпенко, Л. О. Белей, Г. П. Лукаш, І. Д. Сухомлин, В. М. Галич та ін.. У сучасний період значний внесок у розвиток цієї галузі зробили М. Р. Мельник, О. Ф. Немировська, Н. М. Бербер, Т. І. Крупеньова, Л. І. Селівестрова, А. І. Вегеш, Е. В. Боєва та інші дослідники.

Попри значну кількість наукових праць, що розглядають питання літературно-художньої ономастики, подальше вивчення особливостей номінації персонажів, функціонально-стилістичних аспектів літературних антропонімів, а

також систематизація власних назв у творах українських письменників залишається недостатньо вивченим явищем.

Метою нашого дослідження є характеристика пропріальної лексики у романі «Мисливці за щастям» Валерія Пузіка.

Валерій Пузік – сучасний український письменник, художник, лауреат літературних конкурсів, журналіст, режисер документальних короткометражних стрічок, відеопоезій та кліпів. Ще у 2015 році добровільно пішов на фронт, а з березня 2022 року перебуває у лавах Збройних сил України.

Книга Валерія Пузіка «Мисливці за щастям» — це фронтові замітки у вигляді коротких але змістовних текстів про життя на деокупованих територіях маленького підрозділу, які писалася в Херсонській області. А також історії місцевих жителів, які турбуються одне про одного, будують плани, усміхаються всупереч усьому.

Цінність цього дослідження зростає через те, що, воно присвячене аналізу онімів із твору, який відображає реалії сучасного українського життя в умовах повномасштабного вторгнення, коли російські війська завдають нищівних ударів по українській культурній спадщині, знищуючи бібліотеки, музеї та видавництва, дослідження сучасної української літератури набуває особливого значення.

Трагічним прикладом цього стало знищення тиражу книги і Валерія Пузіка «Мисливці за щастям» внаслідок ракетного удару по типографії видавництва «Vivat». Було втрачено близько 50 000 примірників книги, що підкреслює вразливість культурного надбання в умовах війни.

Значущість цього дослідження посилюється тим, що автор, Валерій Пузік, є не лише письменником, але й безпосереднім учасником подій. Його досвід на фронті надає твору особливої автентичності. У важкі часи війни література відіграє важливу роль у психологічній підтримці суспільства, а твори, такі як «Мисливці за щастям», допомагають людям пережити травматичний досвід, знайти сенс та зберегти надію. Дослідження цього твору сприяє збереженню голосів тих, хто пережив війну, і допомагає передати їхній досвід майбутнім поколінням. Твір Валерія Пузіка «Мисливці за щастям» присвячений поету та військовослужбовцю Максиму Далі Кривцову, який загинув у січні 2024 року.

Онімний простір роману "Мисливці за щастям" представлений широкою палітрою чоловічих християнських імен, які сьогодні адаптувалися до народно-розмовного мовлення. Серед них виокремлюємо антропонімні одиниці: давньогрецької мови: *Денис, Костянтин, Леонід, Василь, Юрій, Степан*; латинської: *Максим, Віктор, Валерій, Сергій, Віталій* ; з тюркської мови: *Руслан*. Слід зазначити, що всі імена автор використовує у зменшено-пестливій формі:

Саня, Льоня, Вітя, Віталік, Костя. Таке явище відбувається з метою зображення теплих, приємних стосунків, створення ефекту близькості, підкреслення простоти, "народності" персонажів.

Давньослов'янські імена представлені лише трьома утвореннями: *Богдан, Борислав, Володимир*. Повне композитне ім'я автор використовує лише Богдан. Два інші - представлені відкомполітними утвореннями: *Борис і Вова (Володимир)*.

Запозичені антропоніми у творчості Валерія Пузіка є екзотизмами. До них можна віднести: *Тайсон, Мірче, Андерс*. Ці імена належать персонажам іноземцям, вони не випадкові, а символізують функцію персонажа або його самоідентифікацію в умовах війни.

Жіночих імен автор використовує значно менше, що зумовлено, очевидно, темою самого твору, де головна роль відводиться для чоловіків. У романі письменник використовує лише два повних імені: *Ганна, Марія*. Інші жіночі імена є варіантом повних: *Настя - Анастасія, Саша - Олександра, Іра - Ірина*.

У структурному відношенні зафіксовані в романі антропоніми розмежовуємо на одно - та дволексемні. Однолексемні утворення представлені іменами та прізвищами: *Мессі, Марадона*. Дволексемні утворення задекларовані поєднанням імені + прізвище: *Валерій Пузік, Олег Каданов, Мірче Луческу, Александро Барікко*.

Автор у романі використовує окрім імен та прізвищ позивні, які відіграють важливу роль у зображенні персонажів, вони створюють атмосферу військової реальності. У них закладено ідейний зміст розкриття війни. Позивні дають змогу побачити, як війна змінює людину, формує нові обличчя. Вони не просто служать засобом заміни імен, а несуть глибокі асоціації, формують мікросвіт війни, де кожне слово має особливе значення, а ім'я - це частина того, як себе бачить боєць і як його сприймають побратими.

Позивний *Фінчер*, мабуть, характеризує людину, яка намагається створити свою реальність у хаосі війни.

У романі Валерія Пузіка атмосфера війни відчувається не лише в антропонімах. Автор з метою передачі мови фронту використовує прагматоніми, зокрема назви боєприпасів: *«Пелюстки», «піони», МОН-50(міна), ОЗМ-72 (міна), ВОГ (граната), «гвоздика», автомат Калашникова («Калаш»)* та інші. Такі назви слугують засобом зображення реалістичного простору, створюють контраст між буденністю та загрозою смерті.

Отже, онімний простір роману Валерія Пузіка «Мисливці за щастям» допомагає достовірно передати реалії фронтової буденності.

Список використаної літератури

1. Белей Л. Українські імена колись і тепер. Київ : Темпора, 2010. 128 с.
2. Крупеньова Т. Функції власних назв у драматичних творах Лесі Українки: монографія, Одеса, 2004. 160 с.
3. Павелко С. Неофіційні жіночі найменування в антропонімії Гуцульщини. Записки з ономастики. 2002. №6. С. 50-62
4. Пузік. В. Мисливці за щастям. Харків: Vivat. 2024. 202 С.
5. Форманова С. Антропонімія у романі «Записки Кирпатого Мефістофеля» В. В. Винниченка. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. 2016. С. 304-314.

Савка Олена,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Бачинська Галина Василівна

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОМОНІМІВ У РОМАНІ МИРОСЛАВА ЛАЮКА «БАХМУТ»

Мова художніх творів займає одне з надзвичайно важливих місць у сучасній мовознавчій науці. Вона становить поєднання багатьох виражальних засобів, серед яких помітне місце займають власні назви. Всі оніми у художніх творах мають тісний зв'язок із зображуванним. Вони є волевиявленням автора і визначаються художнім домислом письменника. Вивчення власних назв у творчості окремих письменників займається спеціальна наука - літературна ономастика. Основне її призначення - це дослідження функціонування онімів, їхньої ролі у побудові образів, відображення творчого мислення автора, створення художньої реальності.

Питаннями літературної ономастики в різні часи займалися Ю. Карпенко, Г. Мельник, Н. Колесник, А. Вегеш, М. Максимюк, Л. Кравченко, Г. Лукаш, В. Неклесова та ін. Праці цих та інших науковців заклали методологічну базу для розвитку поетонімії.

Мирослав Лаюк – сучасний український митець, що поєднує літературну творчість, документування війни та викладацьку діяльність у Києво-Могилянській академії. Він автор романів та поетичних книг, а саме: «Осоте!», «Баборня», «Залізна вода» та ін.

Книга «Бахмут» Мирослава Лаюка – це історії про побут війни, про те, чому військові роблять манікюр і як з'являються позивні, про непоправні втрати, історію Бахмута та феномен пам'яті й забуття.

«Поєднуючи поетичну майстерність з ретельною воєнною документалістикою, Мирослав Лаюк підсвічує деталі, образи, людей війни так, як